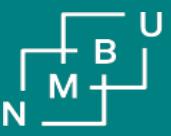

Føllet, fra nyfødt til avvenning

Siv Hanche-Olsen
Dyresykehuset hest

Det normale føllet

- Retningsrefleks direkte etter fødsel
- Sugerefleks ofte direkte etter fødsel
- Reiser seg i løpet 1-2 timer
- Dier i løpet av to timer
- Urinerer etter ca 8 timer
- Avføring få timer etter fødsel. Mesteparten av tarmbecket gått etter et døgn
- Driker 20-25% av fødselsvekten pr døgn, legger på seg ca 1,5 kilo pr. dag
- Temperatur første 4 døgn 37,5-39,0⁰ C

Risikoføll

Viktig å identifisere tidlig, ofte pigge første døgn for så å bli raskt veldig syke!!

- Årsaker hos hoppa:
  - Infeksjon
  - Kolikk
  - Nedsatt allmentilstand
  - Infeksjon av fosterhinnene
  - Lekkasje av råmelk
  - Dårlig kvalitet på råmelk

➤ Årsaker ved følling:

Unormal drektighetstid

Fødselshjelp

➤ Årsaker hos føllet:

Lav fødselsvekt

Miljøet

Tarmbekk-misfarging
av fostervann eller føll

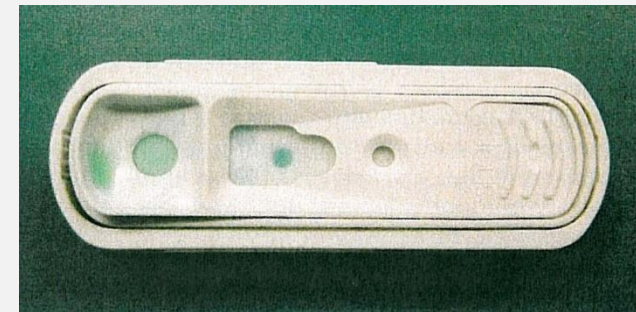
Unormal oppførsel

Lite/dårlig råmelk

Råmelk

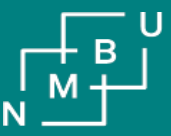
- Kvalitet: Seig og gul
- Livsviktig startdose!
- Tommelfingerregel: Trenger minst 1l av god kvalitet
- Maks 24 timers opptak
- Stort forbruk hvis det er infeksjon
- Sjekk heller en gang for mye!

Faresignaler

Et snilt føll er et sykt føll til det motsatte er bevist!

Faresignaler

Rolig/sover mye/drikker mindre

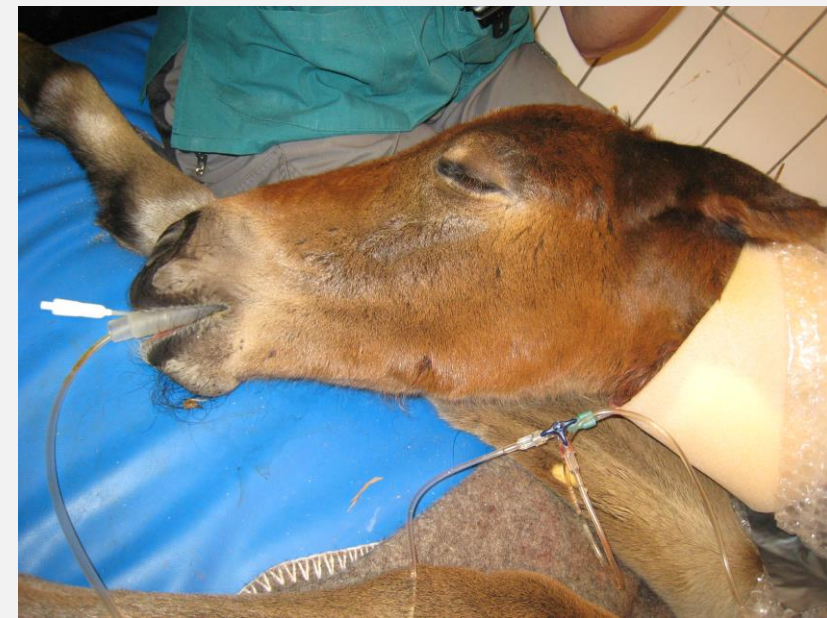
Oppe ofte og prøver å drikke/sover lite

«Melkefjes»

Temperatur høy eller lav

Blodforgiftning (sepsis, føllsyke)

- Infeksjonsveier: Navlen, tarmen, luftveiene.
- Ofte i kombinasjon med redusert råmelkopptak
- Symptomene ofte veldig vage i starten:
Forandret oppførsel, nedsatt sugerefleks,
nedsatt appetitt.
- Temperaturen forhøyet eller for lav.
- Infeksjoner kan være livstruende for føllet, må behandles raskt og intensivt!

Blodforgiftning - Behandling

Tidlig fase:

- Bredspektret antibiotika, varme, sikre næringsopptak, plasma

Senere:

- Intravenøs antibiotika og væske, sondefôring hver-hver-annen time, fysioterapi, oksygentilførsel.....

Justering av tiltak fortløpende

Blodforgiftning

- Infeksjoner kan være livstruende for føllet, må behandles raskt og intensivt!
- Arbeidskrevende
- Kostbart
- Usikker prognose

Unormal oppførsel

■ «Dummy foal»?

Årsaker:

- Manglende surstoff til hjernen
- Infeksjon

Symptomer:

- Fra milde avvik til uttalte nevrologiske funn

Unormal oppførsel

- «Dummy foal»?
- For rask fødsel?
- Squeeze methode

Madigan foal squeeze methode

NB Forsiktig om respirasjonsproblemer eller ribbensfraktur

Egeninnsats

- Forsiktig når du løfter!
- Legg føllet i rene og varme omgivelser
- Spar på fosterhinnene
- Gi råmelk med tåteflaske om føllet ikke klarer å stå
- Kontakt veterinær om du er i tvil!!

Medfødte avvik i benstillingen

Større avvik kan gjøre at føllet har vanskelig for å reise seg eller stå

■ Seneapparatet:

- Slappe bøyesener ses ofte hos svake eller for tidlig fødte føll. Oftest mest uttalt bak.
- Retter seg som regel spontant når føllet får mosjonere på fast underlag.

Leddinfeksjoner:

- Mistenk alltid leddinfeksjon ved halthet på føll under 45 dager!
- Leddfylning: Kan være vanskelig å kjenne
- Behøver ikke å ha feber
- Trenger lokalbehandling (skylling) og generell antibiotika

Mekoniumforstoppelse

- Symptomer: Halevifting, uro, kolikksymptomer, kan se ut som urineringsproblemer
- Hovedmistanke på under to døgn gamle føll med buksmerter. Tarmbekk mørkbrunt/svart, føllmøkk lysebrunt
- Behandles med klyster, ev. smertestillende, væske, operasjon
- **Varsom med endetarmen!**

Diaré

- Fysiologisk rundt en ukes alder, som regel selveliminerende
- Vandig diaré med nedsatt allmentilstand kan være livstruende for føll
- I milde tilfeller kan man forsøke med gulrotspuré, alvorligere må behandles med væske intravenøst, absorberende medikamenter, ev antibiotika m.m.
- Kontakt veterinær i tide!

Navleproblemer:

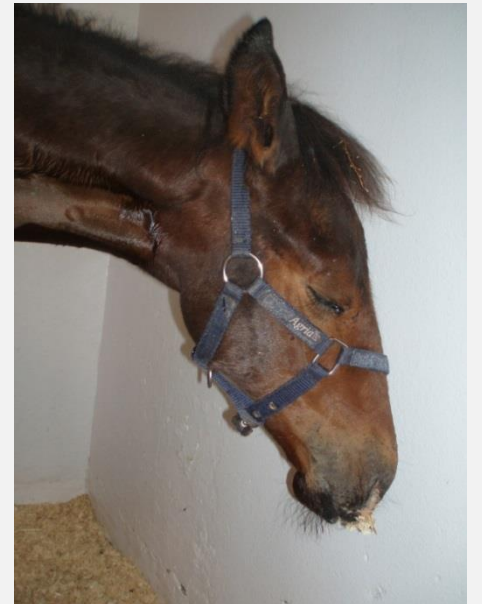
- Daglig navlehygiene
- Infeksjon ikke alltid synlig utenpå
- Alvorlig infeksjon kan kreve operasjon
- Brokk (også lyskebrokk) sjelden akutt problem!!

Føll - luftveier

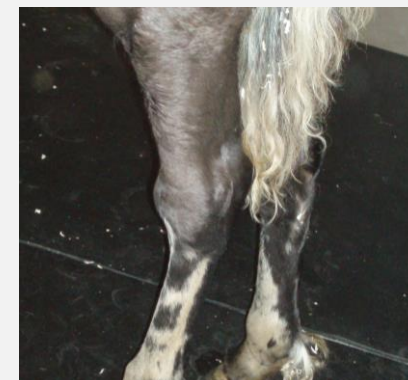
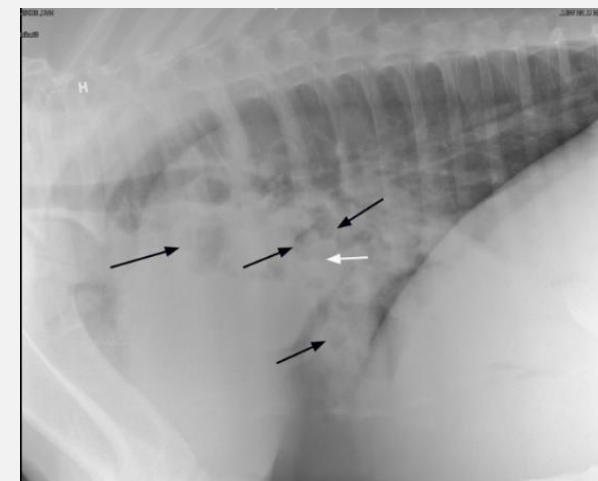
Aldersgruppen 2-4 mnd:

- Oftest «vanlige» bakterier som streptokokker, ev virus som herpes
- Viktig differensialdiagnose: *Rhodococcus equi*

Lungebetennelse med *Rhodococcus equie*

- Gir oftest byller i lungene, men kan også etablere seg andre steder i kroppen
- Kan få immunreaksjon i ledd og øyne
- Behandles med kombinasjon av to ulike antibiotika:
  - Tuberculosemedisin for mennesker
  - Livstruende diaré for voksne hester, gis utenfor boksen!

Tips til fôring av morløse føll

- Viktig at føllet har fått i seg nok råmelk første døgn, kan også trenge plasma
- Hoppemelkerstatning fås nå på Felleskjøpet
- Gi ca 2 dl pr måltid de første dagene, helst hver time
- Mengden økes gradvis til fri tilgang
- Skaff reserve»mor»!!!!

SPØRSMÅL?

